नेपालको संविधानको धारा २२१, अनुसूची ८ को सूची नम्बर ८ तथा **स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७५** को दफा १०२ बमोजिम खाँडाचक्र नगरपालिका, कालिकोटको नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

खाँडाचक्र नगरपालिकाशिक्षा ऐन, २०७५

प्रस्तावना

प्रत्येक नागरिकमा सहिष्णुता, सदाचार,नैतिकता र मानवीय मूल्यको प्रवर्दन गरी संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संस्थागत विकास, मुलुकको समृद्धि र जनहितका लागि ज्ञान,सीप,श्रम, स्थानीय, राष्ट्रिय र विश्वव्यापी आवश्यकतामा आधारित प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्न यस नगरपालिकाक्षेत्रभित्र स्थापना हुने तथा यो ऐन प्रारम्भ हुनुपूर्व स्थापना भई सञ्चालन भईरहेका विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरुको व्यवस्थापनमा सुधार गरी स्तरीय शिक्षा तथा सीपकाअवसर बृद्धि गर्न वाञ्छनीय भएकाल**नेपालको संविधानको** धारा २२१, अनुसूची ८ को सूची नम्बर ८ तथा **स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७५**को दफा १०२ बमोजिमखाँडाचक्रनगरपालिका, कालिकाटको नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१.**संक्षिप्त नामर प्रारम्भः**

(१) यस ऐनको नाम **खाँडाचक्र नगरपालिका शिक्षाऐन, २०७५** रहेको छ ।

(२) यो ऐन खाँडाचक्रनगरपालिकाभर लागु हुनेछ।

(३) यो ऐनस्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएपश्चात् लागु हुनेछ ।

२. **परिभाषा**ः विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा

(क) **प्रारम्भिक बालशिक्षा** भन्नाले पाच बर्षमुनिका बालबालिकालाई दिइने एक वर्षको प्रारम्भिक बाल शिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(ख)**आधारभूत शिक्षा** भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षादेखि कक्षा तिन सम्मलाई आधारभूत शिक्षा “क” कक्षा ५ सम्मलाई आधारभूत शिक्षा “ख” तथा कक्षा आठसम्मलाई दिइने शिक्षा आधारभूत शिक्षा “ग”सम्झनुपर्छ

(ग) **माध्यमिक शिक्षा** भन्नाले कक्षा नौदेखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(घ)**विशेष शिक्षा** भन्नाले दृष्टिबिहीन, बहिरा, सुस्तमनस्थिति, बौद्धिक अपाङ्गता,सुस्तश्रवण वा शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई दिइने विशेष किसिमको शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(ड.)**सामुदायिक विद्यालय** भन्नाले नेपालसरकारबाट नियमित रूपमा अनुदानपाउने गरी समुदायको पहलमा स्थापना भई अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(च)**संस्थागत विद्यालय** भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान नपाउने गरी निजी पहलमा स्थापना भई अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(छ)**विद्यालय शिक्षा** भन्नाले प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा, आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(ज)**प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा** भन्नाले प्राविधिक ज्ञान, सीप तथा विषयवस्तुमा आधारितप्रविधि र व्यवसाय उन्मुख शिक्षा प्रदान गर्न नौ कक्षादेखि बाह्र कक्षासम्म अध्यापन गराइने शिक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(झ)**विद्यालय निरीक्षक**भन्नाले विद्यालय निरीक्षण गर्न तोकिएको कर्मचारी सम्झनुपर्छ,सो शब्दले शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखा अधिकृतलाई समेत जनाउनेछ ।

(ञ)**अभिभावक** भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ, सो शब्दले विद्यार्थीका वुवा, आमा,वाजे, बज्यै तथा अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिलाई समेत जनाउछ ।

(ट) **शिक्षक** भन्नाले विद्यालयमा शिक्षा सिकाइ गर्न नियुक्त अध्यापक सम्झनुपर्छ ।

(ठ) **प्रधानाध्यापक** भन्नाले विद्यालयको प्राज्ञिक, प्रशासनिक, आर्थिक र व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी तोकिएको अध्यापकलाई जनाउछ ।

(ड)**कर्मचारी** भन्नाले विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य जनशक्ति (कार्यालय सहायक, कार्यालय सहयोगि)लाई सम्झनुपर्छ ।

(ढ)**अनुमति**भन्नाले नगरपालिकाले कुनै तोकिएको ठाउ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिएको

अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाउछ ।

(ण)**स्वीकृति** भन्नाले तोकिएबमोजिमको सर्त पूरा गरेको विद्यालयलाई नगरपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाँउछ ।

(त)**शैक्षिक गुठी** भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनु पर्छ ।

(थ)**आवासीय विद्यालय** भन्नालेनगरपालिकाबाट आवासीय विद्यालयको रूपमा स्वीकृति दिएको विद्यालयलाई जनाउछ ।

(द) **ट्युसन सेन्टर, कोचिङ.सेन्टर र इन्स्टिच्युट** भन्नाले नगरपालिकाबाट तोकेको मापदण्ड पूरागरी ट्युसन सेन्टर, कोचिङ.सेन्टर र इन्स्टिच्युट सञ्चालनको अनुमति लिएको शैक्षिक संस्थालाई जनाउछ ।

(ध)**नगरपालिका** भन्नाले नेपालको संविधानबमोजिम स्थानीय सरकारको रुपमा स्थापित खाँडाचक्रनगर कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

(न)**नगरसभा** भन्नाले नगरपालिकाको नगरसभालाई सम्झनुपर्छ ।

(प) **नगरशिक्षा समिति** भन्नाले नगर पालिका क्षेत्र भित्र रहेकाविद्यालयको रेखदेख , व्यवस्थापन र मुल्यांकन गर्ने कामसमेत गर्नका लागि बनेको समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(फ) **वडा शिक्षा समिति** भन्नाले वडाभित्रको विद्यालय रेखदेख व्यवस्थापन र अनुगमन गर्ने कामका लागि वनेको समिति सम्झनुपर्दछ ।

(ब) **समायोजन**भन्नाले दुई वा दुईभन्दा वढी विद्यालयलाई एउटै विद्यालयमा गाभ्ने प्रक्रियालाईसम्झनुपर्छ ।

(भ) **आधारभूत शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा**भन्नाले आधारभूत तहको कक्षा ८ को अन्त्यमा हुने बार्षिक परीक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(म)**मन्त्रालय**भन्नाले प्रादेशिकतहमा स्थापना भएको सामाजिक विकास मन्त्रालय र संघीय तहमा स्थापना भएको शिक्षा, खेलकुद्, विज्ञान तथा प्रविधि हेर्ने संघीय शिक्षा मन्त्रालय भन्ने सम्झनुपर्छ ।

(य) **स्थायी आवासीय अनुमति** भन्नाले विदेशी मुलुकले कुनै सर्त तोकी वा साही मुलुकमा स्थायी रूपमा बसोबास गर्न पाउने गरी नेपाली नागरिकलाई उपलब्ध गराएको डाइभर्सिटी इमिग्रेन्ट भिसा (डि.भी.) र परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा (पी.आर.) वा ग्रीनकार्ड सम्झनु पर्छ र सोही शब्दले नेपाली नागरिकलाई विदेशमा स्थायी रूपमा बसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायी आवासीय अनुमतिसमेतलाई जनाउछ ।

(र) **विद्यार्थी कल्याण** भन्नाले विद्यार्थी हितसग सम्बन्धित कार्यलाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद- २

शिक्षाको प्रकार, विद्यालयको वर्गीकरण, अनुमति, स्वीकृति, समायोजन तथा नियमन

३. **माध्यमिक शिक्षाको प्रकार**ः माध्यमिक शिक्षा देहाएबमोजिमका हुनेछन् :

(क) साधारण माध्यमिक शिक्षा,

(ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा,

(ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।

४. **शिक्षाको माध्यम**

(१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषावा दुबैभाषा हुनेछन्।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम निम्नबमोजिम हुन सक्नेछ :

(क) आधारभूत (कक्षा ५) सम्ममातृभाषामा शिक्षा दिन सकिनेछ ।

(ख) गैरनेपाली नागरिकले नेपालको विद्यालयमा अध्ययन गर्दा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषाको विषय अध्ययन गर्नसक्नेछ ।

(ग) भाषा विषयमा अध्ययन गराउ“दा शिक्षाको माध्यम सम्बन्धित भाषाहुनेछ ।

५.विशेष शिक्षा, समाहित शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षाको

व्यवस्था गरी सञ्चालन गरिनेछ

६. **विद्यालयका प्रकार**

(क) सामुदायिक विद्यालय,

(ख) संस्थागत विद्यालय,

(ग) गुठी विद्यालय,

७.**विद्यालय वर्गीकरण**

(क) क वर्गको विद्यालय,

(ख) ख वर्गको विद्यालय,

(ग) ग वर्गको विद्यालय,

(घ) घ वर्गको विद्यालय ।

सामुदायिक तथा संस्थागतविद्यालयहरुले शैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा दुई महिना अगाडि नै तोकिएको ढाँचामा विवरण भरी विद्यालय वर्गीकरणका लागि निवेदन दिन सकिनेछ र विद्यालय निरीक्षकको संयोजकत्वमा तोकिएबमोजिमकाविज्ञहरुको प्रतिनिधित्व हुने गरी गठित तीन सदस्यीय वर्गीकरण समितिले तोकिएको आधारमावर्गीकरणको सिफारिस गर्नेछ ।

८.**विद्यालय सञ्चालन गर्न अनुमति लिनुपर्ने**

(१) कुनै नेपाली नागरिक समुदायले सामुदायिक विद्यालय वा नेपाली नागरिकले शैक्षिक गुठी अन्तरगत संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहेमा तोकिएको विवरण खुलाई वडा समितिको सिफारिससहितशैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा तीन महिना अगावै र पूर्वप्राथमिक विद्यालय तथा कक्षा थप गर्न चाहने विद्यालयहरुले शैक्षिक सत्र सुरुहुनुभन्दा दुई महिना अगावै नगरपालिका शिक्षा प्रमुखसमक्ष अनुमतिका लागि निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमासो निवेदनउपर शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख वा निरीक्षकबाट आवश्यक जाचबुझ गरी विद्यालय खोल्नअनुमति दिन मनासिव देखिएमा सिफारिसमातोकिएको सर्त बन्देज पालना गर्ने गरी नगर शिक्षा समितिले अनुमति दिनेछ ।

(३) यो दफा प्रारम्भ हुदाका बखत कम्पनीको रुपमा सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरुले चाहेमा कम्पनी खारेज गरी शैक्षिक गुठीअन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न नगरशिक्षा समितिप्रमुखसमक्ष निवेदन दिन सक्नेछ

(४) दफा ८ को अनुच्छेद (३) मा जे सुकै लेखिएको भएता पनि देहायकाविद्यालयलाई शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन गर्न पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति दिइनेछैन :

(क) सरकारी वा सार्वजनिक भवनमा सञ्चालन भएका विद्यालय,

(ख) सरकारी वा सार्वजनिक जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएकाविद्यालय,

(ग) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले विद्यालयको नाममा भवन वा जग्गा दानदातव्य दिएकोमा सो भवनमा वा त्यस्तो जग्गामा भवन बनाईसञ्चालन भएको विद्यालय ।

(५)यस ऐन वा अन्य प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनिशैक्षिक गुठीअन्तरगत विद्यालय सञ्चालन गर्दा देहायबमोजिम गर्नुपर्नेछ :

(क) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्ने गुठी सञ्चालक (ट्रष्टी) सङ्गठितसंस्थाको रूपमा हुनुपर्ने,

(ख) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्दा ट्रष्टीमासार्वजनिक गुठी भए कम्तीमा पाँचजना र निजी गुठी भएकम्तीमा तीनजना सदस्य हुनुपर्नेछ ।

(ग) शैक्षिक गुठीको आय–व्ययको लेखा तोकिएबमोजिम खडा गरीमान्यताप्राप्त लेखा परीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनुपर्ने,

(घ)शैक्षिक गुठीको तत्काल कायम रहेका ट्रष्टीले आफ्नो जीवनकालमै वा शेषपछि गुठीयारको रूपमा कामगर्ने आफ्नो उत्तराधिकारी तोक्नसक्ने छ । तर सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको हकमा त्यस्तोउत्तराधिकारी तोक्दा नगरपालिकाको स्वीकृतिलिनुपर्नेछ ।

(६) कुनै सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले मुनाफा नलिनेउद्देश्य राखी विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेमा आधारभूत र माध्यमिक तहको हकमा नगरशिक्षा समितिबाट स्वीकृति लिईसार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तरगत विद्यालय सञ्चालन गर्नसक्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम सञ्चालित विद्यालयले पालन गर्नुपर्ने सर्त तथा अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(८) माथिल्ला उपदफाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै विदेशीशिक्षण संस्थासग सम्बन्धन गर्ने गरी

कसैलाई पनि विद्यालय खोल्न अनुमति वा स्वीकृतिदिइने छैन ।
(९) विद्यालय खोल्ने अनुमति दिंदा विद्यालय सञ्चालनको सुरक्षणवापत सामुदायिक विद्यालयको आधारभूत तह निःशुल्क र माध्यमिक तह भए तीनलाख र संस्थागत विद्यालयको आधारभूत १–५ भए तिन लाख,१–८ भए चार लाख र माध्यमिक भए पाँच लाख धरौटी राख्नुपर्नेछ ।
(१०) विद्यालय सञ्चालन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

९. नगरपालिकाले प्रारम्भिक बालशिक्षाको मन्टेश्वरी कक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धमा थप व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१०.**सामुदायिक सिकाइकेन्द्र सञ्चालन गर्न सक्ने**

नगरपालिकालेसमुदायमा साक्षरता, सीप विकास र निरन्तर सिकाइसमेतको काम गर्न तोकिएबमोजिम सामुदायिक सिकाइकेन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ । यस्तो केन्द्रमा सामुदायिक पुस्तकालय, वाचनालय र ई–वाचनालय सञ्चालन हुन सक्नेछ ।

११. **नगरपालिकाले विद्यालय एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न, गाभ्न, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्ने,**

(१)नगरपालिकाले तोकिएको मापदण्डबमोजिम हाल सञ्चालन भइरहेका ३० मिनेटको पैदल दुरीभन्दा कम रहेका कुनै सामुदायिक विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वादुईभन्दा बढी विद्यालयलाई गाभेर एउटा विद्यालयमा समायोजन गर्न,तह थप गर्न, कक्षा घटाउन, विद्यालय बन्द गर्नसक्नेछ ।विद्यालय समायोजन गर्दा कुनै सामुदायिक विद्यालयमा कक्षा १-३ सम्म ४५ जनाभन्दा कम, १-५ सम्म भए ७५ जनाभन्दा कम, ६-८ सम्ममा ४५ जनाभन्दा कम, ९-१० मा भए ४० जनाभन्दा कम र ११-१२ मा ४० जनाभन्दा कम विद्यार्थी भए नगरशिक्षा समितिले नजिकको पायक र पूर्वाधारयुक्त विद्यालयमा हरेक शैक्षिक सत्रको सुरुमा समायोजन गर्नेछ । यसरी समायोजन गर्दा शिक्षक कर्मचारीलाई गाभिएको विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याको आधारमा मिल्ने भए जेष्ठताको आधारमा व्यवस्थापन गर्नेर विद्यार्थी संख्या न्यून भए अन्य विद्यालयमा शिक्षक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
(२) संस्थागत विद्यालयहरुले एक स्थानबाट अर्को स्थानमा ठाउसारी गर्दा आफ्नो घरजग्गा भएको प्रमाणसहित ठाउँ सारीका लागि वडा कार्यालयको सिफारिससहित नगरशिक्षा शाखामा निवेदन दिनुपर्नेछ । यसरी प्राप्त भएको निवेदनउपर छानबिन गर्दा प्रक्रिया पूरा गरी आएमा ठाउसारी प्रक्रिया अघि बढाउन सकिनेछ र ठाउसारी गर्दा पैतीस दिने सूचना जारी गरी दाविबिरोध नभएमा मात्र ठाउसारी गरिनेछ । संस्थागत विद्यालयहरुले ५ वर्ष भित्र आफ्नो घर जग्गा नभए अनुमति रद्धगर्न सकिनेछ र नयाँ विद्यालय स्थापना गर्दा १५०० मिटर दुरी भन्दा टाढाकालाई आधार वनाइनेछ ।
(३) विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्नुपरेमा नाम परिवर्तन गर्नुपर्ने उपयुक्त कारणसहित तोकिएको विवरण र ढाँचामा नगरशिक्षा समितिमार्फत नगरपालिकामा स्वीकृतिका लागि पेस गर्नुपर्नेछ ।
(४) उपदफा (३) बमोजिम पेस हुन आएको निवेदनउपर नगरशिक्षा समितिको सिफारिसमा नगरपालिकाले नाम परिवर्तनको स्वीकृति दिनसक्नेछ ।
(५) विद्यालयको नाम राख्दा वा परिवर्तन गर्दा कुनै व्यक्तिविशेषको नाम, तथा जातिगत द्वेषझल्किने प्रकारको नाम राख्न पाइने छैन । माध्यमिक तहको हकमा ५०,००,०००।– (पचासलाख रुपैया), आधारभूत तहको हकमा ३०,००,०००।-(तीस लाख रुपैया) प्रदान गरेमाव्यक्तिको नाममा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।नयाँ स्थापना हुने विद्यालयको नाम नेपालीमा हुनुपर्ने छ र यस अघि अंग्रेजी शब्दमा नाम भई स्थापना भएका विद्यालयको नाम नेपाली पहिचान झल्किनेगरी नाम राख्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१२. **नगरशिक्षा समितिसम्बन्धी व्यवस्था**

(१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरुको रेखदेख, समन्वय ,व्यवस्थापन र अनुगमन गर्ने कामका लागि देहायबमोजिमको नगरशिक्षा समिति रहनेछ :

(क) नगरपालिकाप्रमुख वा निजले तोकेको एक जना नगर कार्यपालिकाको सदस्य अध्यक्ष

(ख) नगरकार्यापालिकाका सदस्य मध्यवाट १ जना दलित र महिला सहित नगर कार्यापालिकाले तोकेको ४ जनासदस्य

(ग) नगर कार्यपालिकाले तोकेको शिक्षा हेर्ने विषयगत समितिको संयोजक - सदस्य

(घ) नगरपालिका शिक्षक महासंघको अध्यक्ष वा प्रतिनिधि - सदस्य

(ङ)विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षमध्येबाट नगरशिक्षा समितिले मनोनित गरेको एकजना- सदस्य

(च)शिक्षाविद् वा वुद्धिजिवीमध्येबाट नगर शिक्षा समितिबाटमनोनित कम्तीमा एकजना - सदस्य

(छ)सामुदायिकविद्यालयर संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्याकमध्येबाट नगरशिक्षा समितिले मनोनित गरेका दुईजना - सदस्य

(ज)नगरपालिकाप्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य

(झ)नगरपालिका शिक्षा युवा तथा खेलकुदशाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

(२) समितिका मनोनित सदस्यको कार्यकाल तीन वर्षको हुनेछ । तर उपदफा (छ) अनुसार मनोनित सदस्यको पदावधि १ वर्षमा वदलिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) अनुसारकामनोनित सदस्यहरुले आफ्नो पदिय आचरण पूरा नगरेमा वा पदमा वाहल नरहेमानगरशिक्षा समितिले जुनसुकै समयमा पनि हटाउनसक्नेछ, तर पदिय आचरण पूरा नगरेमा त्यसरी हटाउन वा वर्खास्त गर्नुअघि मनासीवमाफिकको स्पष्टीकरणको मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

(४) **नगर शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :**

(क) आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्रको शैक्षिक योजना तयार गर्ने,

(ख) नगरपालिका क्षेत्रभित्रका विद्यालय सञ्चालनकालागि अनुमति,स्वीकृति,कक्षा थप,तह थप, नाम परिवर्तन गर्ने, विद्यालय सार्ने, गाभ्ने,कोचिङ तथा ट्यूसन सेन्टरको अनुमति दिने,

(ग) विद्यालयहरुलाई आर्थिक अनुदानसम्बन्धी आवश्यक स्रोतको खोजी गर्ने,

(घ) आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउन सहयोग गर्ने,

(ङ) विद्यालयहरुको लेखा परीक्षणकालागि लेखा लेखा परिक्षकको सूची सार्वजनिक गर्ने,

(च) नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्थापना भएका आफ्नो स्रोतमा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरुआवश्यक दरबन्दी, सेवा, सुविधा र सर्तहरु स्वीकृत गर्ने । तर नगर शिक्षा समितिले अनुगमन, मुल्यांकन गरि आवश्यक नठहराएमा सवै सेवा,सुविधा वाट वन्चित गरिने छ ।

(छ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(ज) विद्यालयका लागि आवश्यकस्रोत र साधन जुटाउने र परिचालन गर्ने, गराउने ,

(झ) यूवा र खेलकुद सम्वन्धि कार्ययोजना वनाई लागु गर्ने ,

(ञ) शिक्षाको गुणस्तर कायम राख्ने सूचक विकास गर्ने र प्रगति मूल्याङ्कन गर्ने,

(ट) गुणस्तरीय शिक्षाको परीक्षण एवम् परिक्षाको अनुगमन,मूल्याङ्कन तथा सुरिवेक्षणको प्रबन्ध गर्ने,

(ठ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने,

(ड) विद्यालयको वर्गीकरण गर्ने, र माध्यामिक विद्यालयमा विज्ञान प्रयोग शाला (ल्याव) को व्यवस्था गर्ने ।

(ढ) शैक्षिक गुठी सग सम्झौताका सर्तहरु निर्धारण गर्ने,

(ण) शैक्षिक संस्था र शिक्षासग आबद्ध शिक्षक कर्मचारीहरुलाई कामको आधारमा आवश्यक प्रोत्साहन, नसियत, दण्ड, कारवाही गर्ने गराउने,

(त) विशेषज्ञहरुको छनौट (रोष्टर तयार) गरेर सूची प्रकाशन गर्ने ।

(थ) संस्थागत विद्यालय र प्राविधिक तथा व्यासायक शिक्षा सञ्चालनको मापदण्ड बनाउने, सञ्चालनको स्वीकृति र अनुमतिका लागि आवश्यक राय सुझाव प्रदान गर्ने,अनुगमन गर्ने,

(द) विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सहजीकरण गर्ने,

(ध) शिक्षकहरुको सरुवा व्यवस्थापन गर्ने,

(न) सामुदायिक सिकाइ केन्द्र स्थापना र सञ्चालनसम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने,

(प) आवश्यकता अनुसार विद्यार्थी कल्याण कोष को व्यवस्थापन गर्ने,

(फ) विद्यालयमा दरवन्दी मिलान गर्ने र शिक्षकविद्यार्थीको अनुपात कायम गर्ने,

(ब) विद्यालयमा पठनपाठनको अधिकतम प्रबन्ध हुने गरी शैक्षिक क्यालेन्डर बनाई लागु गर्ने, गराउने,

(भ) शिक्षक तालिम नीति तर्जुमा गरी लागु गर्ने र खेलकुद तथा संस्किृतिक विज्ञ शिक्षकको व्यवस्था गर्ने,

(म) नगरकार्यपालिकालाई गुणस्तरीय शैक्षिक विकास केन्द्रका लागि आवश्यक सुझाव तथा परामर्श दिने,

(य) शैक्षिक गुणस्तर अभिबृद्धिसम्वन्धी राय, सुझाव र गोष्ठीहरुको आयोजना गर्ने,

(र)नगर स्तरिय परिक्षा समिति (कक्षा ४–९) गठन गर्ने ।

(ल) द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्ने

(व) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

१३.शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुखको काम कर्तव्य र अधिकार

(१)नगरस्तरीय शिक्षा योजना तर्जुमा गरी नगरकार्यपालिकामा पेस गर्ने,

(२)नगरपालिका तथा नगरशिक्षा समितिबाटशिक्षा तथा शैक्षिक विकासका लागि पारित नीति तथाकार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने तथा प्राप्त निर्देशन पालना गर्ने ,

(३)विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरुको अनुगमन तथा सुरिवेक्षण गर्ने, गराउने,

(४) नगरकार्यपालिका, नगरशिक्षा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक परामर्श दिने,

(५)शिक्षकहरुको तोकिएबमोजिमको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन तथा अभिलेखीकरण गर्ने ,

(६)आधारभूत तहका कक्षा ८ को अन्तिम तथा बाह्य परीक्षा सञ्चालन गर्ने,

(७)सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीको अभिलेख राख्ने,

(८)विद्यालयमा स्वीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागु गरे नगरेको अनुगमन गर्ने,

(९) विद्यालयहरुमा लेखापरीक्षकहरुको सूचीमध्येबाट पर्ने गरि एकजनालाई लेखापरीक्षकमा नियुक्त गर्ने,

(१०) विद्यालय शिक्षक अभिभावक संघ गठन गर्ने, गराउने,

(११) विद्यालयबाट प्राप्त प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्ने,

(१२) शिक्षकको तलवी प्रतिवेदन स्वीकृतका लागि सिफारिस गर्ने,

(१३) विद्यालयको शैक्षिक कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्ने, गराउने,

(१४) नगरपालिका शिक्षा समितिको सदस्य सचिवको भूमिकामा निर्वाह गर्ने,

(१५) नगरशिक्षा यूवा तथा खेलकुदशाखा प्रमुखको अन्य काम कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१४.**वडा शिक्षा समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार**

(१) वडास्तरमा वडाको विद्यालय रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न वडा शिक्षा समिति रहने छ ।

(क) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष — अध्यक्ष

(ख) वडा समितिका सदस्यहरुमध्ये वडा समितिले तोकेको एकजना महिला — सदस्य

(ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरुमध्ये वडा समितिले तोकेको एकजना — सदस्य

(घ) सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक/संस्थापकमध्येबाट नगरशिक्षा समितिले तोकेको दुईजना — सदस्य

(ङ) वडाभित्रका शिक्षाप्रेमीमध्येबाट वडा समितिले तोकेको एकजना — सदस्य

(च) सम्बन्धित वडाका वडा–सचिव — सदस्य सचिव

(२) **वडा शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहायवमोजिम हुनेछ :**

(क) वडा भित्रको शैक्षिक योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(ख) वडाभित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउन सहयोग गर्ने,

(ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(घ) विद्यालयका लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउने र परिचालन गर्ने, गराउने,

(ङ) द्वन्द्व व्यवस्थापन गरि शान्ति क्षेत्र कायम राख्ने ,

(च) विद्यालयको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने, गराउने र अनुगमनको क्रममा अनियमितता गरेको भेटिएमा, कारवाहीगर्ने वा कारवाहिको लागि सिफारिस गर्ने ।

(छ) वडाको शैक्षिक अभिबृद्धिका लागि आवश्यक कार्यहरु गर्ने,

(ज) प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र सञ्चालन गर्न सिफारिस गर्ने,

(झ)उत्कृस्ट कार्य गर्ने शिक्षक र कर्मचारीहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने ,

(ञ)विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षक अभिभावक संघ गठनमा सहयोग गर्ने,

(ट) नगरशिक्षा समितिले तोकेबमोजिम अन्य कार्य गर्ने,

(ठ) वडा शिक्षा समितिले आफ्नो बैठक सञ्चालन तथा कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्ने,

(ड) वडाको गुणस्तरीय शिक्षा विकासका लागि गोष्ठी गर्ने ।

१५. **विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार**

(१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ :

(क) विद्यालय रहेको वडा अध्यक्ष वा निजले तोकेको वडा सदस्य एकजना - सदस्य

(ख) अभिभावकले आफूमध्येबाट छानी पठाएका दलित,महिला,सहित चारजना -सदस्य

(ग) विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई निरन्तर उल्लेख्य सहयोग गरेका वा दश लाखभन्दा बढी नगद वा जिन्सी सहयोग गरेकाव्यक्तिहरूमध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेका एकजना महिला सहित दुईजना-सदस्य

(घ) शिक्षकहरुले आफूमध्येबाट छानी पठाएको शिक्षक प्रतिनिधि एकजना – सदस्य

(ड.) विद्यालयका प्रधानाध्यापक -सदस्यसचिव

तर बालक्लवको अध्यक्षलाई आवश्यकतानुसार आमन्त्रित सदस्यका रुपमा वैठकमा बोलाउन सकिनेछ ।

सामुदायिकविद्यालयमा तीन वर्षे पदावधि रहने गरीउपदफा क,ग,घ र ड.वाहेकका सदस्यहरुबाट अध्यक्ष हुनसक्नेछन् ।अध्यक्ष हुनकोलागि आधारभुत तहको लागि न्यूनतम योग्यता आधारभुत तह उत्तिर्ण र माध्यामिक तहकोलागि न्यूनतम योग्यता प्रविणता प्रमाणपत्र तह उत्तिर्ण गरेको हुनु पर्नेछ । तरहाल कुनै पनि सरकारी वा गैह्सरकारी सेवामा कार्यरत शिक्षक कर्मचारी भएको अवस्थामा अध्यक्ष हुन पाइनेछैन ।चन्दादाताहरुवाट सदस्य छनौट गर्दा जसले दान दातव्य गरेको हो सोही व्यक्तिमात्र सदस्यका रुपमा राख्न सकिने छ अध्यक्ष छनौट गर्दा नियम १५ को उपदफा १(ख) वमोजिमका चारजना मध्य निर्विरोध रुपमा चयन नभएमा नगरशिक्षा समितिमा विद्यालयले सिफारिस गरेको मध्यवाट अध्यक्ष चयन गरिनेछ ।

(२)**सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य रअधिकार देहायबमोजिम हुनेछ**

(क) विद्यालय सञ्चालनका लागि प्राप्त स्रोत साधनको परिचालन गर्ने,

(ख) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको लगत राख्ने, राख्न लगाउने र सुरक्षा गर्ने,

(ग) विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक तथ्याङ्क र विवरण अद्यावधिक गराई राख्ने,

(घ) विद्यालयको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने र त्यसको जानकारी वडा वा नगरपालिकालाई दिने,

(ङ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न राजनैतिक,धार्मिक वा साम्प्रादायिक भावनाको आधारमा विद्यालयकोवातावरण धमिल्याउन नदिने,

(च) विद्यालयमा शिक्षक, कर्मचारी र विद्यार्थीको पोषाक तोकी कार्यान्वयन गर्ने ।

(छ) प्रचलित कानुनबमोजिम शिक्षक सेवा आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षक पदका लागि योग्य उम्मेदवारलाई हाजिर गराई काममा लगाउने तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृत दरबन्दीमा कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्ने;

(ज) सम्बन्धित निकायबाट खटिएकाशिक्षक तथा कर्मचारीलाई हाजिर गराई काममा लगाउने;

(झ) नगरशिक्षा समितिबाट तोकिएको लेखापरीक्षकबाट विद्यालयकावार्षिक लेखापरीक्षण गराउने,

(ञ) लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनअनुसार तत्काल आवश्यक कारबाहीगर्ने र त्यसको प्रतिवेदन नगरशिक्षा समितिमा पेस गर्ने,

(ट) तोकिएबमोजिमका क्षेत्रसग सम्बन्धित नगरपालिका र नगरशिक्षा समितिले दिएको निर्देशनहरूको पालना गर्ने,

(ठ) विद्यालय सेवा क्षेत्रमा निरक्षरता उन्मुलन तथा आधारभूत शिक्षा सुनिश्चित गर्न पहल गर्ने,

(ड) तोकिएबमोजिम दरबन्दीका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई विभागीय कारवाही गर्ने;

(ढ) विद्यालयको आन्तरिक स्रोतबाट खर्च व्यहोर्ने गरी नियुक्त गरेका शिक्षकका लागि सेवा, सर्त र सुबिधा तोक्ने र तोकिएबमोजिमको पारिश्रमिक तथा सुविधाको व्यवस्था गर्ने;

(ण) विद्यालय शिक्षा एकै शिक्षण अवधिमा सञ्चालन गर्न प्रबन्ध मिलाउने,

(त) आवश्यकताको आधारमा विज्ञ सल्लाहकारमनोनयन गर्न सकिने छ,

(थ) विद्यालय शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी र अभिभावक आचारसंहिता बनाई लागु गर्ने,

(द) शिक्षक अभिभावक संघको गठन गर्ने,

(ध) विद्यालयको रिक्त दरवन्दिको जानकारी नगर शिक्षा समितिमा सात दिन भित्र गराउने

(न) विद्यालय सुधार योजना (SIP) निर्माण गरि लागु गर्ने ,

(न) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्य गर्ने

३. यस ऐन भन्दा अगाडिको ऐनद्धारा गठित विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरुको पदावधिको हकमा योऐन प्रारम्भ भएको तिन महिना भित्र अभिभावक भेला द्रारा पुनर्गठन गर्नुपर्नेछ । नयाँ विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्दा पदावधि समाप्त हुनु भन्दा १५ दिन पहिले प्रकिया थालनी गरिनेछ र गठन नहुदासम्म सामान्य कामकाज गर्न पाइनेछ

राजिनामा स्वीकृत गर्ने : व्यवस्थापन समितिका सदस्यको राजिनामा सो समितिका अध्यक्षले र व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको राजीनामा नगर शिक्षा समितिका प्रमुखले स्वीकृत गर्नेछ ।

१६. **शिक्षक अभिभावकसंघको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार**

(१) सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षकअभिभावकबीच सहकार्य तथा सामाजिक परीक्षण गरी व्यवस्थापनमा सहयोग गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक शिक्षक अभिभावक संघ रहने छ :

(क) विद्यालयका अविभावकमध्येबाट छनौट गरेको व्यक्ति -अध्यक्ष

(ख) अभिभावकले आफूमध्येबाट छानी पठाएका कम्तीमा एकजना महिला,दलित सहित तीनजना -सदस्य

(ग) विद्यालय रहेको सम्बन्धित वडाका जनप्रतिनिधिहरु वडा समितिले मनोनयन गरेको एकजा-सदस्य

(घ) विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई निरन्तर उल्लेख्य सहयोग गरेका व्यक्तिमध्येबाट समितिले मनोनित गरेको तिनजना -सदस्य

(ङ) विद्यालयका शिक्षकले आफूमध्येबाट छानी पठाएका शिक्षक प्रतिनिधि एकजना -सदस्य

(च) प्रधानाध्यापक – पदेन सदस्य

(छ) कार्यरत शिक्षकहरुमध्येवाट एकजना – सदस्य सचिव

समितिको वैठकमाविद्यालयले छानेको उच्चतम कक्षाको प्रथम छात्र वा प्रथम छात्रा मध्येवाट एकजनालाई पनि आमन्त्रित गर्नुपर्नेछ ।

(२) **शिक्षक अभिभावक संघको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :**

(क) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण निर्माण गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने,

(ख) विद्यालयको सामाजिक परीक्षण गर्ने,

(ग) शैक्षिक गुणस्तर अभिबृद्धिका लागि सहयोग गर्ने,

(घ) विद्यालय भर्ना कार्यक्रमसञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने,

(ङ) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद ३
शिक्षक तथा कर्मचारीको दरवन्दी, सेवासर्त, योग्यता एवंम् सक्षमताको मापदण्ड

१७.**शिक्षककर्मचारीको दरवन्दी निर्धारण गर्ने**

(१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुमा आवश्यक पर्ने शिक्षक,कर्मचारी दरवन्दी निर्धारण तोकेबमोजिम हुनेछ ।

(२) नगरपालिकाले शिक्षकको दरवन्दी निर्धारण गर्दा प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिएबमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपदफा(१) र (२)बमोजिम दरबन्दी सिर्जना भई नियुक्ति भएका शिक्षक र कर्मचारीको व्यक्तिगत फाइल खडा गरी नगरपालिकाले राख्नु पर्नेछ । यसरी नियुक्त भएका शिक्षक, कर्मचारीको सेवा सुविधा नगरपालिको शिक्षा शाखामार्फत भुक्तानी गर्नुपर्नेछ ।

१८. शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा, सर्त, योग्यता र सक्षमता

शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा, सर्त, योग्यता र सक्षमता तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१९. अध्यापन अनुमति पत्र लिनु पर्ने ,

अध्यापन अनुमतिपत्र नलिई कसैले पनि शिक्षक पदका लागि उम्मेदवार हुन पाउने छैन ।

२०.शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण तथा अन्य व्यवस्था

(१) देहायका अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले आवश्यक कारवाही गर्न सक्ने छ यदि पदबाट हटाउनु पर्ने अवश्था भएमा वडा शिक्षा समिति मार्फत नगरशिक्षा समितिमा सिफारिस गर्नेछ :

(क) तोकिएबमोजिमको पदीय दायित्व पूरा नगरेमा,

(ख) बिनासूचना लगातार पन्ध्र दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमाअनुपस्थित रहेमा,

(ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको कुरा प्रमाणितभएमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाटसजाय पाएमा,

(ङ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेको वा अन्य कुनै व्यावसायिक क्रियाकलाप गरेको प्रमाणित भएमा,

(च) शिक्षक र कर्मचारी कुनै पनि संघ संस्था वा राजनीतिक दलकोकुनै पनि तहको कार्य समितिको सदस्य रहेको पाइएमा,

(छ) निजले अध्यापन गरेको विषयमा तीन वर्षभित्रको औसत शैक्षिक उपलब्धि प्रतिशत राष्ट्रिय र प्रदेशको औसत स्तरभन्दा कम भएमा।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वा अन्य माध्यमले कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाउनु पर्ने यथेष्ट प्रमाण प्राप्त भएमा नगरशिक्षा समितिले निजलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ तर कार्यरत पदवाट हटाउनु अघि मनासिब माफिकको स्पष्टीकरणको मौका दिईने छ ।

स्पष्टिकरण : यस खण्डकोप्रयोजनकोलागि कार्यकारिणी समिति भन्नालेराजनितिक दलको विधान वमोजिम गठित केन्दीयस्तर, प्रदेश स्तर, जिल्लास्तर वा स्थानीयस्तरका कार्यकारिणी समिति सम्झनु पर्छ ।

२१.**अदालतको आदेशबाट पुनः बहाली हुन सक्ने**

(१) दफा २० मा उल्लेख भएका कुनै वा केही आरोपमा सजाय भई नोकरीबाट हटाइएको वा बर्खास्त भएको शिक्षक/कर्मचारी अदालतको आदेश वा फैसलाबमोजिम सेवामा पुनः बहाली हुनसक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पुनः बहाली भएको शिक्षकले सेवाबाट हटेदेखि पुनःबहाली भएको मितिसम्मको पूरा तलब, भत्ता र तलब बृद्धि पाउने भए सोसमेत पाउनेछ ।

२२. **तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने**

दफा२१ मा उल्लेखित अवस्थामा वा नियमानुसार विदा स्वीकृत गराइ बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थितरहेको शिक्षकले सो अवधिको तलब, भत्ता पाउने छैनन् र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा समेत गणना हुने छैन ।

२३. **स्थायीआवासीय अनुमति लिन नहुने**

सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीहरुले कुनैपनि देशको स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नका लागि आवेदन दिन हुदैन ।

परिच्छेद ४

शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, तालिम र वृत्ति विकास

२४.**शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति**

(१) विद्यालयमा रिक्त दरवन्दी, राहत शिक्षक र कर्मचारीपदमा अस्थायी तथा करार नियुक्तिको व्यवस्था देहायबमोजिमको छनौट समितिबाट हुनेछ :

(क) नगर शिक्षा समितिको अध्यक्ष वा तोकेको (जनप्रतिनिधी न.शि.स.सदस्य)एकजना– संयोजक

(ख) सम्वन्धित वडा शिक्षा समितिको अध्यक्ष वा तोकेको (जनप्रतिनिधी व.शि.स.सदस्य)एकजना – सदस्य

(ग) सम्बन्धित विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष – सदस्य

(घ) नगरपालिकामा सूचीकृत भएका रोस्टरहरुमध्य दुईजना –सदस्य

(ड) सम्बन्धित विद्यालयको प्रधानाध्यापक – सदस्य

(च) नगरपालिकाको शिक्षाशाखा प्रमुख –सदस्य सचिव

शिक्षक सेवा आयोगले करार सूचीका लागि तोकेको उम्मेदवारहरुले सो रिक्त पदमा प्राथमिकताका आधारमा छनौट समितिले छनौट गर्ने र सो नभएमा नगरपालिकामा सूचीकृत भएका रोस्टरहरु मध्येवाट छनौट समितिले गोलाप्रथावाट दुईजना रोस्टर छनौट गरी लिखित,अन्तरवार्तातथा आवश्यकतानुसार प्रयोगात्मक परीक्षा लिई छनौट गरिनेछ ।

२) समितिले आफ्नो कार्यविधि आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

२५**प्रधानाध्यापकसम्बन्धी व्यवस्था**

(१) सामुदायिक विद्यालयमा एकजना प्रधानाध्यापक रहनेछ ।

(२) प्रधानाध्यापकको नियुक्ति, सेवा, सर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था तोकियबमोजिम हुनेछ :

(क) माध्यमिक तहमा स्थायी तथा स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त शिक्षक हुनुपर्नेछ । सो नभएमा स्नातकोत्तर योग्यता प्राप्तशिक्षक वा जेष्ठ शिक्षक मध्य प्रधानाध्यापककोनियुक्ति विद्यालय व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरिवडा शिक्षा समिति हुंदै नगरशिक्षा समितिमा सिफारिसगरिनेछ ।

(ख) आधारभूत तहमा स्थायी, तथा स्नातक उपाधि प्राप्त शिक्षक हुनुपर्नेछ । सो नभएमा स्थायी वा जेष्ठ शिक्षक अनिवार्य हुनुपर्ने छ र प्रधानाध्यापकको नियुक्ति विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा नगर शिक्षासमितिबाटगरिनेछ ।

(ग) प्रधानाध्यापकले नियुक्ति हुनुपूर्व पाँच बर्षे विद्यालय सुधारको कार्ययोजना विद्यालय व्यवस्थापन समिति समक्ष पेसगर्नुपर्नेछ ।

(घ) प्रधानाध्यापकको कार्यकाल पाँच बर्षको हुनेछ ।

(ङ) विद्यालयको बृहत्तर हित गर्नु प्रधानाध्यापकको कर्तव्य हुनेछ ।

(च) निजले पेस गरेको कार्ययोजनाबमोजिम कार्य गरेको नपाइएमा नगरशिक्षा समितिले हटाउन सक्नेछ तर एकपटक स्पष्टीकरणको मौका दिइनेछ ।

२६. **शिक्षकको सरुवा**

(१) सरुवा हुन आवेदन दिने दरवन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई नगरपालिकाभित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति र सरुवा हुने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमानगरशिक्षा समितिले तोकिएबमोजिमको प्रक्रिया अपनाई रिक्त दरबन्दीमा सरुवा गर्नसक्नेछ

(२) सरुवा हुन आवेदन दिने दरवन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई नगरपालिका भित्र निज कार्यरत विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सहमतिमा नगरपालिकाले अन्य गाउशिक्षा समिति वानगरशिक्षा समितिमा

सरुवाको लागि सहमति दिनसक्नेछ ।

(३) नगरपालिका शिक्षा समितिले दरवन्दी मिलानको कममा समान तह र विषयको स्थायी, अस्थायी तथा राहत शिक्षकबीच सरुवा गर्नसक्नेछ तर सामान्यतया शिक्षकको सरुवा पदस्थापन भएको दुइ बर्षसम्म गरिने छैन ।

(४) शिक्षकको सरुवा शैक्षिक सत्रको सुरु वा अन्त्यमा मात्र गरिनेछ ।

(५)शिक्षक सरुवा गर्दा रिक्त दरवन्दीमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले नगर भित्रका शिक्षकहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिने, दोस्रोमा यस जिल्ला भित्रका अन्य स्थानीय तहका शिक्षकहरुलाई र सो नभएमा अन्य जिल्लावाट सरुवा भई आउनका लागि सहमति दिनुपर्नेछ ।

२७**दरवन्दी मिलान**ः

(१) तोकिएको मापदण्डको आधारमा बढी दरवन्दी भएको विद्यालयबाट कम दरबन्दी भएको विद्यालयमा दरवन्दी मिलान गर्नुपर्नेछ । हाल शुन्य दरवन्दी भएको विद्यालयमा कम्तिमा एक जना शिक्षक नियूक्ति गर्ने र आवश्यकताको आधारमा प्राथमिकता दिइ कमश :अरु दरवन्दीश्रृजना गरिनेछ । निज शिक्षकहरुको सेवा सुविधा नगर पालिका द्वारा तोकिए वमोजिम हुनेछ ।

(२) शिक्षक कर्मचारीहरुलाई नगर क्षेत्र भित्रको विद्यालयमा सरुवा गर्दा विद्यालयको सहमति लिइने छ । तर नगर शिक्षा समितिले आवश्यकता ठहराएमा सहमति विना पनि नगर क्षेत्र भित्रका अन्य विद्यालयमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(३)प्रत्यक विद्यालयमा कम्तिमा एक जना महिला शिक्षकको दरवन्दी को व्यवस्था गर्ने ।महिला शिक्षकको दरवन्दी क्रमश वढाउदै जाने ।

२८.**शिक्षकको स्थायी नियुक्ति र बढुवासम्बन्धी व्यवस्था :**

हालका स्वीकृत दरवन्दीमा शिक्षकहरुको स्थायी नियुक्ति तथा बढुवासम्बन्धी व्यवस्था नेपाल सरकारको संघीय र प्रादेशिक कानुनबमोजिम वन्ने शिक्षक सेवा आयोगबाट तोकेबमोजिम हुनेछ । स्थानीय तहबाट नियुक्ती पाएका शिक्षकहरुको सेवा सर्त तथा बढुवा सम्बन्धी व्यवस्था स्थानीय सरकारले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

२९. **तालिम तथा क्षमता विकास सम्बन्धी व्यवस्था :**

शिक्षकलाईसंघीय, प्रादेशिकतथा स्थानीय तहबाट निर्धारित तालिम नीति अनुसार तालिम तथा क्षमता विकासको अवसर हुनेछ ।

३०. शिक्षक कर्मचारीलाइ तोकिएको सर्तमा स्थानिय घरपाएकको व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ । नगर पालिका भित्रका शिक्षक तथा कर्मचारीले सामुदायीक विद्यालयमा आफ्ना छोरा छोरिहरुलाइ अध्यापन गराएमा निजको सेवा सुविधा तथा वढुवामा प्राथमिकता दिइने छ । साथै अभिभावक तथा जनप्रतिनिधिहरुले आफ्ना वालवालिकालाई सम्वन्धित स्थानिय सामुदायीक विद्यालयमा भर्ना गर्नुपर्ने छ ।

३१.**शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने**

(१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासनसम्बन्धी काममा बाहेक अन्य काममा लगाउन पाईने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विद्यालयको पठन पाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचनसम्बन्धी काम, दैवी प्रकोप उद्धार वा संघीय सरकार,प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।

परिच्छेद–५
सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, सञ्चालन र व्यवस्थापन

३२. **विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड निर्धारण**

(१) विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याअनुसार कक्षाकोठा, खेल मैदान कम्पाउन्ड, घेराबार, बालमैत्री बसाइ व्यवस्था, वातावरणमैत्री हाता, करेसावारी, फूलबारी, स्वच्छ पिउने पानी, छात्र छात्राका लागि अलगअलग शौचालय, सिकाइमैत्री वातावरण हुनु पर्नेछ ।

(२) विद्यालयमा प्राथमिक उपचार, नियमित स्वास्थ्य परीक्षण, मनोपरामर्श, छात्रामैत्री सेनिटरी प्याड जस्ता न्यूनतम सुविधा उपलब्ध हुनुपर्नेछ ।

(३) विद्यालयको स्तरअनुसार भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

३३. **विद्यालयको सम्पत्ति :**

(१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐनबमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ति नगरपालिकाले अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने विद्यालयको चल सम्पति प्रचलित कानुनबमोजिम बेच-बिखन गरी प्राप्त भएको रकम सम्बन्धित नगरशिक्षा कोषमा जम्मा गर्नेछ । अचल सम्पति नगरपालिकाको मातहतमा रहनेछ ।

(२) शैक्षिक गुठीअन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहने छ । कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रुपमा सञ्चालन गरिएकोमा त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरुप परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।

(३) कम्पनीअन्तरगत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही कम्पनीको नाममा रहनेछ ।

(४) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासग दानदातव्यको रूपमाकुनै किसिमको चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नगरपालिकाको अनुमति लिनुपर्ने छ तर विदेशी व्यक्ति वा संघ संस्थाबाट त्यसरी चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघिसंघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारबाट पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(५) विद्यालयले चल अचल सम्पत्ति वेचविखन गर्दा स्थानीय सरकारको अनुमतिवेगर वेच्न पाइने छैन ।

३४. **सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व, सम्पत्तिको अभिलेख, संरक्षण र व्यवस्थापन**

(१) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व सोही विद्यालयकै नाममा रहने छ । सोही विद्यालय बन्द, खारेज वा अन्यत्र गाभिई विद्यालयको काममा प्रयोग नहुने भएमा नगरपालिकाले कानुनबमोजिम भोग चलन गर्नसक्ने छ ।

(२) विद्यालयको सम्पत्तिको अभिलेख दुरुस्त राख्ने, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने दायित्व सोही विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको हुने छ ।

(३) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने कर्तव्य स्थानीय सरकारको हुनेछ ।

३५.**पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक**

(१) विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम मापदण्डअनुरुप सिकाइ उपलब्धि हासिल हुने गरी अध्ययन अध्यापन गराउनुपर्नेछ । विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्र रही स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्न सक्नेछ ।

(२) आफ्ना क्षेत्र भित्रका विद्यालयलाई आवश्यक पर्ने पाठ्यपुस्तकहरुको संख्या सम्बन्धित विद्यालयले तोकिएको समय सीमा भित्र माग गर्नुपर्नेछ ।

(३) शैक्षिकसत्र शुरु हुनु अगावै नगरशिक्षा समितिले सम्बन्धित निकायहरुमा समन्वय गरी पाठ्यपुस्तक वितरण गर्नेछ ।

(४)आधारभूत तहसम्मको शिक्षाका लागि स्थानीय आवश्यकतामा आधारित बढीमा १०० पूर्णाङ्क वा ४ क्रेडिट आवर बराबरको स्थानीयथप विषयको स्थानीय पाठ्यक्रम प्रयोगमा ल्याउन सक्नेछ ।

(५) विद्यालयमा बहु पाठ्यपुस्तक लागु हुनेछ ।

(६) शैक्षिक स्तरको न्यूनतम मापदण्ड तोकी शिक्षक विद्यार्थी सहकार्यमा आधारित पाठ्यसामग्री, थप स्वाध्यायन सामग्री, पुस्तकालय, मनोविमर्श, अभिभावक शिक्षाको प्रबन्ध हुनु पर्नेछ । तर गाइड, गेसपेपर जस्ता सामाग्रिहरु खरिद विग्रि गर्न पाइने छैन ।

(७) क्रमशः तल्लो कक्षादेखि नै पाठ्य पुस्तकबिहीन तर पाठ्यक्रममा आधारित सन्द्रभ सामग्रीलाई मुख्य आधार वनाइ शिक्षण सिकाइ कृयाकलाप उन्मुख वनाइने छ ।

३६. **अतिरिक्त शैक्षिकक्रियाकलापको सञ्चालन**

(१)विद्यालयले पाठ्यक्रममा आधारित सिकाइमा सहजता ल्याउन अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नसक्ने छ ।

(२) विद्यालयले स्काउट, रेडक्रस, बालक्लव, ईकोक्लब तथा वातावरण मैत्री क्लवहरु गठन, परियोजना कार्य, अध्ययन भ्रमण, पोषण शिक्षा, खेलकुद् प्रतियोगिता, साहित्यिक तथा बहुप्रतिभामुखीक्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्नसक्नेछ ।

(३) प्रत्यक आधारभुत विद्यालयमा बुक कर्नर तथा माध्यामिक विद्यालयमा थप पुतकालयको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ

(४) सह तथा अतिरिक्त शैक्षिक कियाकलापसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-६

संस्थागत विद्यालयको अनुमति, मापदण्ड निर्धारण, अनुगमन, मूल्याङ्कन र नियमनसम्बन्धी व्यवस्था

३७. संस्थागत विद्यालय सञ्चालन गर्न अनुमति र स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

३८. **संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति :**

(१) संस्थागत विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येकविद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ :

(क) विद्यालयको संस्थापकमध्येबाट सम्बन्धित विद्यालयको सिफारिसमानगरशिक्षा समितिबाट मनोनित - अध्यक्ष

(ख) अभिभावकमध्येबाट कम्तीमा एकजना महिला पर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको दुईजना -सदस्य

(ग) स्थानीय शिक्षाप्रेमी वा समाजसेवीमध्येबाट नगरशिक्षा समितिले मनोनित गरेको एकजना -सदस्य

(घ) सम्बन्धित क्षेत्रको विद्यालयनिरीक्षक - सदस्य

(ङ) सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षकहरूले आफूमध्येबाट छानी पठाएको एकजना -सदस्य;

(च) विद्यालयका प्रधानाध्यापक - सदस्य-सचिव

द्रष्टव्य : सम्वन्धित स्रोतकेन्द्रका स्रोतव्यक्तिलाई आमन्त्रित सदस्यकोरुपमा आमन्त्रण गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) को (क) (ख) र (ग) बमोजिम छानिएका वा मनोनित अध्यक्ष वा सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ । त्यस्ता अध्यक्ष वा सदस्यले आफ्नो पदअनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा नगरशिक्षा समितिले निजलाई जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ तर त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि वा समिति विघटन गर्नुअघि आफ्नो सफाइ पेस गर्ने मौकाबाटबञ्चित गरिने छैन ।

३९.**संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :**

(क) विद्यालय सञ्चालनका लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालनगर्ने,

(ख) विद्यालयका लागि आवश्यक भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,

(ग) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने,

(घ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्ने,

(ङ)स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक अनिवार्य रूपमा लागू गर्ने,

(च) अध्यापन अनुमतिपत्र लिई प्रचलित कानुनबमोजिम शिक्षक पदका लागि उम्मेदवार हुन योग्यता पूरा गरेका व्यक्तिलाई शिक्षक पदमा नियुक्ति गर्ने,

(छ)शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति छनौट समितिमार्फत नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम तलब,

सेवा र सुविधा तोक्ने,

(ज) अनुशासनहीन शिक्षकउपर कारबाही गर्ने,

(झ)शिक्षा ऐन तथा नियमावली तथा अन्य कानूनमा उल्लिखित व्यवस्थाका अतिरिक्त नगरपालिकाबाट जारी शिक्षा क्षेत्रसग सम्बन्धित सबै नीति,नियमतथा निर्देशनहरूको पालना गर्ने;

(ञ) शैक्षिक गुठीअन्तर्गत सञ्चालन भएका विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापनसम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम गर्ने ।

(ट)विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अन्य काम, कर्तव्य, अधिकार र बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिएबमोजिम गर्ने,

(ठ) लेखा परीक्षण गराई अनिवार्य रुपमा बार्षिक प्रतिवेदन वडा शिक्षा समिति र नगरशिक्षा समितिमा पेस गर्ने,

(ड) शिक्षक कर्मचारी तथा विद्यार्थीको आचारसंहिता बनाई लागु गर्ने ।

(ढ) न्यूनतम पारिश्रमिक आयोगले तोके वमोजिन हुनेछ ।

(ण)भर्ना शुल्क र अन्य शुल्क कम्तिमा ६५ प्रतिसत अभिभावकहरुको भेलावाट निर्णय गराई स्वीकृति गर्नु पर्नेछ। साथै कुल आम्दानिको दुइ प्रतिशत रकम नगर शिक्षा विकस कोषमा जम्मा गनु पर्नेछ ।

४०.**संस्थागत विद्यालयले छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्ने :**

(१) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा दस प्रतिशतमा नघट्ने गरीतोकिएबमोजिम जेहेन्दार, अति विपन्न, अपाङ्गता भएका, छात्रा, दलित र जनजाति विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम छात्रवृत्तिका लागि विद्यार्थी छनौट गर्न प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयका प्रधानाध्यापक, र विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा रहेका अभिभावकको प्रतिनिधि रहेको एक छात्रवृत्ति छनौट समितिरहनेछ ।

(३) समितिले छनौटका लागि आधार, सर्त र प्रक्रिया तयार गरी सोही विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराई सार्वजनिक समेत गर्नुपर्नेछ ।

(४) समितिले छात्रवृत्तिका लागि छनौटको नतिजा आधारसहित सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

(५) संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक वर्ष प्रदान गरेको छात्रवृत्तिको कोटा नगरशिक्षा शाखामा पेस गर्नुपर्नेछ ।

४१.**अनुगमन तथा मूल्याङ्कन**

संस्थागत विद्यालयको गुणस्तर कायम राख्न नगरशिक्षा समितिले जुनसुकै समयमा अनुगमन गर्न र निर्देशन दिन सक्नेछ । यसरी प्राप्त निर्देशन कार्यान्वयन गर्नु संस्थागत विद्यालयको अनिवार्य दायित्व हुनेछ ।

४२. **अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने**

कुनै संस्थागत विद्यालयले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियमविपरीतअन्य कुनै काम गरेमा नगरपालिकाले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएकोअनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्न सक्ने छ । तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नु अघि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाइ पेस गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

परिच्छेद७
परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन

४३. **आधारभूत तथा माध्यामिक तह शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन**

(१) कक्षा ४ देखि ९ को अन्तिम तथा बाह्य परीक्षालाई नगरपालिकाको क्षेत्रभर मर्यादित व्यवस्थित तरीकाले एकरुपताका साथ सञ्चालन गर्न तपसिलको नगर स्तरिय परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति रहने छ :

(क)नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत– अध्यक्ष

(ख) सामुदायिक विद्यालय मध्येबाट एकजना प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकमध्येबाट महिलासहित समितिवाट मनोनित दुई जना – सदस्य

(ग) संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक वा शिक्षकमध्येबाट समितिवाट मनोनित १ जना– सदस्य

(घ)नगर शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुखसदस्य सचिव

प्रारम्भिक वाल शिक्षा देखि कक्षा तिन सम्मको परिक्षा सम्वन्धित विद्यालयले व्यवस्थित प्रक्रिया पूरागरि लिनु पर्ने छ । कक्षा १०,११,१२ र (साधारण तथा प्राविधिक) शिक्षालय द्वारा संचालित परीक्षालाइ सुव्यवस्थित गर्न नगर शिक्षा समिति द्वारा अनुगमन गरिने छ ।

(२)परीक्षा समितिले सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञ र स्रोतव्यक्तिहरुलाई परीक्षा समितिको वैठकमा आमन्त्रण गर्नसक्नेछ ।

(३) मनोनित सदस्यहरुले पदीय आचरण पूरा नगरेमा जुनसुकै समयमा हटाउन सकिनेछ तर हटाउनुअघि निजलाई सफाइको मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

(४) विद्यालयले प्रत्यक तहमा **प्रवेश परिक्षा** लिइ विद्यार्थि भर्ना लिनु पर्ने छ ।

(५) समितिको बैठक भत्ता नगर कार्यपालिकाको प्रचलित कानुनबमोजिम हुनेछ ।

(६) मनोनित सदस्यहरुकोकार्यकाल एक वर्षको हुनेछ ।

परिच्छेद-८
विद्यालयलाई दिइने अनुदान, लेखा व्यवस्थापन, अनुगमन र नियमन

४४. **विद्यालय विकास कोष :**

(१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय विकास कोष हुनेछ, जसमा देहायबमोजिमका स्रोतबाट प्राप्त रकम सोही कोषमा दाखिला हुनेछ :

(क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान,

(ख) शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम,

(ग) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम, र

(घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन र सामाजिक लेखा परीक्षण तोकिएबमोजिमहुनेछ ।

४५.**अनुदानको व्यवस्था**

(१) यो ऐन प्रारम्भ हुदाका बखत दिदै आएको अनुदान रकममा कटौती नहुने गरी तोकिएको सूत्रको आधारमा नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालयलाई अनुदान दिनेछ तर कुनै विद्यालयले तोकिएको शैक्षिकस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्ता विद्यालयलाई दिदै आएको अनुदान रकम कटौती गर्न सकिनेछ ।

(२) सामुदायिक विद्यालयहरुलाई तोकिएबमोजिम अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

४६.**लेखा व्यवस्थापन :**

(१) सबै विद्यालयहरुले प्रचलित कानूनअनुसारको ढाँचामा आय व्ययको लेखा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

(२) विद्यालयको नियमित कारोबारको लेखा राख्न माध्यमिक विद्यालय र आधारभुत विद्यालय "ग"कालागि प्रधानाध्यापक, कर्मचारी र वि.व्य.स अध्यक्ष र आधारभूत "क" र "ख" कालागि प्रधानाध्यापक र विद्यालय व्यवस्थापन समिति अध्यक्षवाट खाता सञ्चालन गरी लेखा व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

४७.**लेखा परीक्षण तथा सामाजिक परीक्षणः**

(१) सबै विद्यालयहरुले नियमित रुपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पहिलो चौमासिकभित्र नगरशिक्षा समितिले तोकेको रजिष्टर्ड लेखा परीक्षकबाट लेखा परीक्षण गराउनु पर्नेछ ।

(२) लेखा परीक्षण प्रतिवेदन लेखा परीक्षण समाप्त भएको १५ दिन भित्र नगरशिक्षा समिति मार्फत नगरपालिकामा पेस गर्नुपर्नेछ ।

(३) प्रत्येक वर्ष विद्यालयले सामाजिक परीक्षण गरी विद्यालयको आय व्यय, शैक्षिक उपलब्धी, विद्यालयको आन्तरिक गतिविधि, पारदर्शिता तथा जवाफदेहिताको अवस्था र आगामी कार्ययोजना सामाजिक परीक्षणमार्फत सार्वजनिक तथा अनुमोदन गर्नुपर्नेछ ।

४) विद्यालयले हरेक त्रैमासिक परीक्षाको नतिजासहित विद्यार्थीको शैक्षिक प्रगति प्रतिवेदन अभिभावकसमक्ष पेस गरी पृष्ठपोषण लिनुपर्नेछ ।

४८. **छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्नेः**

नगरपालिकाले विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीलाई तोकिएबमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नसक्नेछ ।

४९. **शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम**

(१)निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै अभिभावकले विद्यालयको विकासका लागि आफ्नो इच्छाले दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग सामुदायिक विद्यालयले लिन सक्नेछ । यसका साथै कुनै अभिभावकले आफ्नो खुसीराजीले आफ्नो सन्ततिका लागि शिक्षण शुल्क, खेलकुद् शुल्क, मनोपरामर्श शुल्क, परीक्षा शुल्कलगायत अन्य शुल्कहरु दिन ईच्छा गरेमा विद्यालयले लिन सक्नेछ तर त्यस्तो शुल्कको सदुपयोगको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

(३) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नका लागि नगरपालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाबाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।

(५) संस्थागतविद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एकपटक भर्ना शुल्कलिइसकेपछि पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्नाशुल्क लिन पाइने छैन ।

(६) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण गर्नका लागि विद्यार्थीसगकुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(७) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थी सग लिन पाउने शुल्क तोकिएको अधिकारीबाटस्वीकृत गराई निर्धारण गर्नुपर्नेछ । त्यसरी शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा स्वीकृति दिदातोकिएको अधिकारीले विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधाको आधारमा दिनेछ ।

(८) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरीत विद्यार्थी सग कुनै शुल्क लिएमा तोकिएकोअधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्न लगाउनुपर्नेछ ।

(९) यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई तोकिएको अधिकारीले जरिवाना गर्नसक्नेछ ।

५०.**विद्यालयलाई छुट र सुविधा**

(१) प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनिसामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीका रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममाजुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेसन दस्तुर लाग्ने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य विद्यालयको नाममा कुनै लिखतपारित गर्दा स्थानीय सरकारले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेसन दस्तुर छुट दिनसक्नेछ ।

(३)सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीका रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ९
प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा

५१. नगरपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाका निर्धारित विषय अध्यापन गराउन सकिनेछ । यस्ता विद्यालयको सञ्चालनका लागि नगरपालिकाले सम्भाव्यता अध्ययन, विद्यालयलाई थप सुविधा प्रदान र आवश्यक स्रोत पहिचान र परिचालन गर्न सक्नेछ । नगरपालिकाले प्राविधिक विषयको कक्षा सञ्चालनका लागि अनुमति दिंदा नगरमा तोकिएको मापदण्ड वमोजिम नदोहोरिने गरी विषय सिफारिस गर्नेछ ।सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक कक्षाका लागि चाहिने शिक्षक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने प्रयास गरिनेछ ।
(१) यस सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद १०
विविध

५२.**स्रोत व्यक्तिसम्बन्धी व्यवस्था**
नगर क्षेत्रभित्र कार्यरत स्रोत व्यक्तिहरु नगरशिक्षा समिति अन्तरगत रहनेछन् र निजहरुको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५३. **विद्यालयको विनियम**
(१) यो ऐन र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्रत्येक सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयले विद्यालयको लक्ष्य, मूल्य मान्यता, सञ्चालन प्रकियालगायतका अन्य सान्दर्भिक विषयवस्तु समावेश गरिएको विनियम अभिभावक सभाबाट पारित गराई लागू गर्नुपर्नेछ ।
(२) अभिभावक सभाले विनियम आवश्यकताअनुसार संसोधन गर्नसक्नेछ ।
(३) विनियमअनुसार विद्यालय सञ्चालन गर्नु व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापकलगायत अन्य सबैको कर्तव्य हुनेछ ।
(४)अद्यावधिक विधानको प्रतिलिपि पारित भएको मितिबाट सात दिन भित्र व्यवस्थापन समितिले नगरपालिकामा पेस गर्नुपर्नेछ ।
(५) विद्यालयको विधान सार्वजनिक दस्तावेज हुनेछ र सो जो कोहीले पनि हेर्न पाउनुपर्नेछ ।

५४. **नगरपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने**
(१) नगरपालिकाले तोकिएको क्षेत्रसग सम्बन्धित आवश्यक निर्देशनहरु विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई दिनसक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

५५. **विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रुपमा कायम गर्नु पर्ने**
(१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित वालमैत्रि रुपमा अध्ययन, अध्यापन गर्ने वातावरण सिर्जनागर्न तथा विद्यालयभित्र कुनैपनि किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नुपर्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्दा विद्यालयले पालना गर्नुपर्ने सर्त तथा मापदण्ड तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

५६.**बालबालिकालाई निष्काशन गर्न, शारीरिक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने**
(१) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालयबाट निष्काशन गर्न पाइने छैन ।
(२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक, मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।
उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै विद्यार्थिको कारणले विद्यालयको समग्र क्षेत्रमा उछृङ्खलता उत्पन्न भइ दिगो असर पर्ने अवश्था भएमा विद्यालयले आवश्यक कारवाही गर्न सक्ने छ ।

५७.शैक्षिक परामर्श सेवा, विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्ष सञ्चालन

(१) कसैले पनि यस ऐनबमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्वतयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम वा वैदेशिक शैक्षिक मेला, प्रदर्शनी सञ्चालन गर्न पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अनुमति लिनेसम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

५८. **प्रगति विवरण बुझाउनु पर्ने**

संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिएबमोजिमका विवरणसहितको प्रगति विवरण वडा शिक्षा समिति र नगर शिक्षा समितिमा बुझाउनु पर्नेछ

५९.नगर शिक्षा विकास कोष

(१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने अति विपन्न, प्राकृतिक प्रकोप पीडित, अशक्त र असहाय बालबालिकाको शैक्षिक अवसर बृद्धि गर्न तथा विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्ध गर्नकोलागि साथै उत्कृष्ट विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी वा शिक्षा प्रेमीलाई पुरस्कृत गर्न नगरशिक्षा विकास कोष स्थापना गरिनेछ ।

(२)कोषमा देहाएबमोजिमको रकम रहन सक्नेछ :

(क) संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान,

(ख) सहयोगबाट प्राप्त रकम,

(ग) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम,

(घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) कोषको सञ्चालन : नगरकार्यपालिकाले तोकेको शिक्षा हेर्ने विषयगत समितिको संयोजक ,प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शिक्षा अधिकृत रहेको समितिबाट हुनेछ ।

६०.विद्यालय कोष :

(१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष हुनेछ जसमा देहाय वमोजिमका रकमहरु रहनेछन :-

(क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र नगरपालिकाबाट प्राप्त अनुदान,

(ख) नगरपालिका शिक्षा कोषबाट प्राप्त अनुदान,

(ग) शुल्क तथा सहयोग बाट प्राप्त रकम,

(घ) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम, र

(ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन, सामाजिक परीक्षण र लेखा परीक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६१.**दण्ड सजाय**

(१) कसैले विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तोव्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा न्यायिक समितिले बिगो असुल गरी बिगोबमोजिम जरिवानागर्नसक्नेछ ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा, गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोगपुऱ्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसुरको मात्रा हेरी कानुनले तोकेबमोजिम सजाय हुनेछ ।

(क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भङ्ग गरेमा,

(ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरबाही वा गैरजिम्मेवारपूर्ण कार्यगरेमा,

(ग) परीक्षा केन्द्रसग सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृतिबेगर प्रवेशगर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमालिई अमर्यादित कार्य गरेमा,

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

(ङ) अरूको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

(च) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा,

(छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

(ज) अनुमति नलिई मन्टेश्वरी कक्षा, कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्शसेवा, ब्रिज कोर्स, ट्युसन, कोचिसेन्टर, कम्प्युटर, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा,

(झ) कानून विपरीतको अन्य कार्य गरेमा ।

(३) कानूनबमोजिमको कसुरको सम्बन्धमा विद्यालयको कुनै शिक्षक वा कर्मचारीउपर मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारी त्यसरी मुद्दा दायर भएको मितिदेखि मुद्दाको टुङ्गो नलागेसम्म निलम्बन हुनेछ र सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा निजलाई यस ऐनबमोजिम विभागीय सजाय गरिनेछ ।

६२. **पुनरावेदनः** तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेशउपर कानुनबमोजिम पुनरावेदन लाग्नेछ ।

६३.**नियम बनाउने अधिकार**

(१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले आवश्यक शिक्षा नियमावली,निर्देशिका बनाउन सक्नेछ

६४. **संक्रमणकालीन व्यवस्था**

(१) यस ऐनले तोकिएबमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेको काम नियमावली नआउदासम्म नगरकार्यपालिकाले गर्नसक्नेछ ।

(२) यो ऐन जारी भएपछि विद्यालयमा रिक्त रहेको दरबन्दीमा विज्ञापनको अनुमति नगरकार्यपालिकाले दिनसक्नेछ ।

६५.**बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार**

यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा-अड्काउ परेमा नगरपालिकाले त्यस्तो बाधा–अड्काउ हटाउन आदेश जारी गर्नसक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ तर यस्तो आदेश नगरकार्यपालिकाले ६ महिनाभित्रमा अनुमोदन नगरेमा स्वत:निस्क्रिय हुनेछ ।

६६.**विनियम कार्यविधि र निर्देशिका बनाई लागु गर्न सकिने**

शैक्षिक सुधारका निम्ति देहाए बमोजिमका बिषयमा विनियम कार्यविधि निर्देशिका बनाई लागु गर्न सकिनेछ :

(१) असल शिक्षक प्रोत्साहन,
(२) अनाथ एवम् सडक बालबालिका शैक्षिक सहयोग,
(३) विपन्न समुदायका बालबालिकाका लागि शैक्षिक सहयोग एवम् दिवा खाजा,
(४) एकमुष्ठ अनुदानमा आधारित विद्यालय सञ्चालन,
(५) नमुना विद्यालय छनोट र विकास,
(६) गरिवीको रेखामुनिरहेका परिवारका बालबालिकाका लागि शैक्षिक प्रोत्साहन,
(७) शिक्षक दरबन्दी व्यवस्थापन एवम् मिलान,
(८) विद्यार्थीका लागि सह तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन,
(९) शैक्षिक क्यालेन्डर तथा शैक्षिक पुस्तिका प्रकाशन,
(१०) समसामयिक भैपरि प्रणालीमा आधारित शिक्षा,
(११) नगरशक्षा परिषद् गठन,
(१२) गुणस्तरीय शिक्षाका लागि अनुदान,
(१३) अनिवार्य शिक्षा कार्यान्वयन,
(१४) एक माध्यमिक विद्यालय एक संकायलाई प्रोत्साहन
(१५) विद्यार्थी संख्या अभिबृद्धि कार्यकम,
(१६) अन्तरविद्यालय सहयोग कार्यकम,
(१७) विशेष शिक्षा नमुना कार्यकम

६७. **बचाउ र लागू नहुने**

(१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएजतिकुरामा सोहीबमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानुनबमोजिम हुनेछ ।

(२) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको सम्पत्ति हिना-मिनागरेको कसुरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गत कारवाही चलाउन बाधा पर्नेछैन ।

(३)संविधानसग बाझिएको यस ऐनका दफा तथा उपदफाहरु बाझिएको हदसम्म स्वतः निस्क्रिय हुनेछ ।

(४) यसअघि कानुनबमोजिम नियुक्त शिक्षक कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले दिदै आएको सुविधामा कुनै किसिमको कटौति गरिने छैन तर यस व्यवस्थाले कानुनबमोजिम दण्ड, सजाय र कारवाही गर्न बाधा पर्ने छैन

(५) यस ऐनमा उल्लेख भएका कुराहरु संघीय र प्रादेशिक शिक्षा ऐनसग बाझिएमा स्वत:निस्क्रिय हुनेछन् ।

६८. नगरपालिका शिक्षा ऐन २०७५ को संशोधन खाँडाचक्र नगरसभाको दुई तिहाइ बहुमतबाट गर्न सकिनेछ ।